

Hoogste tijd voor nationaal overleg

A. F. VAN ZWEEDEN

Precies een jaar geleden kwamen werkgevers en werknemers in de Stichting van de Arbeid tot een akkoord dat het pas aangetreden kabinet-Lubbers ervan weerhield een adempauze voor lonen en prijzen af te kondigen. De dringende oproep die de sociale partners gezamenlijk deden op de regering om niet opnieuw in te grijpen in de loonvorming werd gehonoreerd, waardoor de weg werd vrijgemaakt voor gedecentraliseerde onderhandelingen die konden worden afgesloten met cao-afspraken die voor meer dan één jaar golden. Er leek voor geruime tijd een zekere rust aan het loonfront te zijn gewaarborgd. In het akkoord van november 1982 spraken werkgevers en werknemers ook een belangrijk voorbehoud uit: ze legden daarin immers vast dat zij verschillend dachten over het beleid dat het kabinet zou gaan voeren.

Een jaar later is er niets meer over van de betrekkelijke sociale vrede die in het najaar van 1982 was ingeluid met het befaamde Stichtingsakkoord. De overheid staat op voet van oorlog met haar eigen werknemers die massaal in verzet komen tegen de korting op hun salarissen. Het overleg in de Stichting van de Arbeid mislukte, waardoor het nu uitgebroken conflict onontkoombaar werd. Premier Lubbers kondigt in de Tweede Kamer aan dat hij opnieuw met de sociale partners op centraal niveau wil overleggen, maar zegt er bij dat het kabinet niet zal afwijken van de hoofdlijnen van het na de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer vastge-

stelde beleid en niet zal terugkomen op de tot 3 procent teruggebrachte korting op de ambtenarensalarissen en sociale uitkeringen. De balans van een jaar regeren door de coalitie van CDA en VVD valt in economisch opzicht nogal negatief uit. In het drie-sporenbeleid valt het zwaartepunt eenzijdig op het terugdringen van het financieringstekort en het saneren van de overheidsfinanciën. Alternatieven, zoals aangeboden door de FNV en de PvdA, worden afgewezen, niet omdat zij geen bruikbare elementen zouden bevatten, maar omdat er een verkeerde signaalwerking van uitgaat. In die plannen wordt de collectieve sector immers niet teruggedrongen en gaan financieringstekort en collectieve-las-tendruk te zamen minder omlaag dan bij uitvoering van het kabinetsscenario. In de *Miljoenennota 1984* wordt een signaal gegeven dat er een ommekeer kan worden bereikt in de voortdurende stijging van het financieringstekort en de collectieve lasten, mits het rigoureuze bezuinigingsbeleid maar wordt doorgezet. Hiervoor worden naast economisch politieke ook ideologische overwegingen aangevoerd.

Bij de algemene beschouwingen neemt de fractievoorzitter van het CDA, Bert de Vries, vol overtuiging afscheid van de verzorgingsstaat en verklaart de minister-president dat de overheid niet alleen om financieel-economische redenen moet terugtreden. CDA en VVD hebben een verzorgingsmaatschappij voor ogen waarin de overheid alleen een

basispakket van voorzieningen op minimum-niveau garandeert dat uit de algemene middelen kan worden betaald. De korting op de uitkeringen en de verlaging van de uitkeringspercentages van de bovenminimale voorzieningen op 1 juli volgend jaar moeten als een voorschot worden gezien op een ont-takeling van het stelsel van sociale zekerheid.

De voorzitter van het VNO, mr. C. van Veen, vindt dat het kabinet er nog onvoldoende in is geslaagd duidelijk te maken dat het de hoogste tijd is om het sociale stelsel aan te passen aan de verminderde financiële mogelijkheden. De kortingen op de uitkeringen zijn naar zijn mening nodig omdat er geen tijd meer is om te wachten tot de herziening van het stelsel is voltooid. De voorstellen van de FNV voor stelselherziening verwerpt hij, omdat die in de toekomst zullen leiden tot een kostenstijging van ten minste f. 2 mrd. per jaar. Van Veen denkt dat daardoor niet alleen de grenzen van de solidariteit, maar ook de mogelijkheden van de bedrijven ver overschreden zouden worden.

Het FNV-plan, dat vooral gericht is op verbetering van de positie van de langdurig werklozen, is met pijn en moeite door de aangesloten bonden aanvaard. Op het themacongres dat aan dit plan was gewijd spraken vele bondsbestuurders hun beduchtheid uit voor de hoge lasten die het van de werknemers vraagt. Het lijkt erop dat de FNV een achterhoedegevecht voert tegen de aantasting van wat in honderd jaar strijd aan sociale zekerheid is opgebouwd. De demonstratie van eenheid en solidariteit op het FNV-congres kon moeilijk verhullen dat er tegenstellingen zijn binnen de vakcentrale. De hoge prijs die van de leden wordt gevraagd voor behoud van sociale zekerheid kan immers in conflict komen met de noodzaak om loon te offeren voor verbetering van de werkgelegenheid.

In dit blad hebben Den Broeder, Heijke en De Koning onttellende cijfers gepubliceerd over de toeneming van de werkloosheid tot het eind van de eeuw als de economische groei blijft stagneren. Als deze ramp zich voltrekt zullen de sociale uitkeringen tot ongekende hoogte stijgen. De rekening die ons daarvoor jaar na jaar wordt gepresenteerd zal het bedrag van f. 2 mrd. dat volgens het FNV-plan nodig is om de langdurig werklozen uit de bijstand te houden, in de schaduw stellen. Er valt dan niet meer te ontkomen aan de keus hoe de vakbeweging de toch al uiterst geringe ruimte voor loonstijging wil gebruiken: voor behoud van sociale zekerheid door steeds hogere premies te betalen of voor verkorting van de arbeidstijd. Kiest de vakbeweging voor dit laatste, dan valt er niet te ontkomen aan verlaging van de uitkeringsniveaus en drastische beperking van de uitkeringsrechten. Daarom denk ik dat de vakbeweging een achterhoedegevecht levert voor behoud van de zo moeizaam verworven sociale zekerheden. Het is de hoogste tijd dat op nationaal niveau een gesprek wordt gevoerd dat een basisovereenkomst kan opleveren over de beleidslijnen die voor de lange termijn moeten worden uitgezet om de catastrofe van twee miljoen werklozen te voorkomen.

A. F. van Zweeden